

KIELIOPPIA LUONNOSSA

Lentävätkö lokit öisin?

OPETTAJALLE

Tekstissä kiinnittää huomiota ajan ja paikan ilmausten runsaus. Aikaa kuvataan vuorokauden mukaan (*öisin, valoisaan aikaan*) tai lintujen vuodenvieron mukaan (*pesimäaikana*). Toisaalta kuvataan lintuparin tai lintuparven toiminnan yhtäaikaaisuutta E-infinitiivimuodon avulla. Tekstissä on myös runsaasti paikansijoja, joilla on joko aikaan (*kevällä*) tai paikkaan (*Suomessa*) viittaava merkitys. Paikansijoilla voi olla monenlaisia merkitystehtäviä, ja joskus viittauspisteinä on abstraktisti hahmottuva tila.

Verryttele ensin!

Kerää tekstin ajanilmaukset!

A) Miten ajanilmauksia voisi ryhmitellä? Mitkä ilmauksista ovat adverbeja?

öisin, pesimäaikana, toisen emon hautoessa toinen liikehtii, koko yön, keväällä, kesällä, yöllä, valoisaan aikaan, ennen pesimäaikaa, sen jälkeen, silloin, samaan aikaan, kerrallaan, naapurilokin herätessä, vaaran uhatessa

Ryhmitellä voi esimerkiksi vuorokaudenajan ilmauksiin (*öisin, koko yön, yöllä, valoisaan aikaan*), vuodenvieron ilmauksiin (*kevällä, kesällä, pesimäaikana, ennen pesimäaikaa, sen jälkeen*) ja adverbeihin (*ennen, jälkeen, silloin, kerrallaan*).

B) Luettele tekstissä esiintyvät E-infinitiivit! Muunna e-infinitiivirakenteet kun-lauseiksi! Vertaa E-infinitiivin ilmaiseman tekemisen ajankohtaa lauseen pääverbin tekemisen aikaan. Kuvaa omin sanoin, mitä havaitset.

hautoessa: toisen emon hautoessa toinen liikehtii > kun toinen emo hautoo, toinen liikehtii

herätessä: ne valpastuvat naapurilokin herätessä > kun naapurilokki herää, ne valpastuvat

uhatessa: vaaran uhatessa kaikki lehahtavat lentoon > kun vaara uhkaa, kaikki lehahtavat

E-infinitiivi ilmaisee samanaikaista tekemistä lauseen pääverbin kanssa – kuitenkin niin, että lauseen pääverbi "vetää" toimintaa.

Kerää tekstistä paikansijailmaukset, jotka viittaavat paikkaan! Nimeä paikansijat!

kaupungeissa (inessiivi), Suomessa (inessiivi), tyyville järville (allatiivi), luodoille (allatiivi), avoimille pelloille (allatiivi), avarille kentille (allatiivi), katoille (allatiivi)

Kokoa kaikki tekstin inessiivit! Pohdi, viittaavatko ne aikaan, paikkaan vai abstraktimmin hahmottuvaan tilaan?

pimeässä (tilaan), tarvittaessa (aikaan), hautoessa (hautomistahtuman aikaan), Suomessa

(paikkaan), ravinnonhaussa (aikaan/tilaan: ravinnonhaku tapahtumaan), kaupungeissa (paikkaan),

unessa (tilaan), herätessä (aikaan: heräämisen hetkeen), uhatessa (aikaan: uhkaamisen hetkeen)

